

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Vicelantråd

Harry Jansson

Föredragande

Rättschef

Michaela Slotte

Justerat

Omedelbart

Nr 118

Justitieministeriets begäran om synpunkter gällande statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om europeiska gränsöverskridande sammanslutningar och förslaget till förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1024/2012 och (EU) 2018/1724

ÅLR 2023/8754

544 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt tillstålla justitieministeriet synpunkter enligt bilaga 1.

Hänvisning

Justitieministeriet
Avdelningen för privaträtt och rättsvård
Enheten för privaträtt och insolvens
Lagstiftningsråd Juha Jokinen

Kontaktperson
Michaela Slotte

Ärende

Europeiska gränsöverskridande sammanslutningar / Landskapet Ålands behörighet i fråga om penningssamlingar och lotterier

Bakgrund

Justitieministeriet har begärt landskapsregeringens synpunkter vad gäller statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om europeiska gränsöverskridande sammanslutningar och förslaget till förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1024/2012 och (EU) 2018/1724. Begäran kom per e-post den 2.11.2023 och synpunkterna ska lämnas senast den 7.11. 2023.

Rättsliga utgångspunkter

Åland har genom det sk Ålandsprotokollet som fogades till Finlands anslutningsfördrag till den Europeiska unionen från år 1994 erhållit permanenta undantag från EU rätten. Det innebär att bestämmelserna i Romfördraget inte ska hindra att de bestämmelser om Åland tillämpas som är ikraft den 1 januari 1994 och som gäller:

1. Inskränkningar, på icke diskriminerande grund, i rätten för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland samt för juridiska personer att förvärva och inneha fast egendom på Åland utan tillstånd av Ålands behöriga myndigheter, och
2. Inskränkningar, på icke diskriminerande grund, i etableringsrätten och i rätten att tillhandahålla tjänster för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland eller för juridiska personer utan tillstånd av de behöriga myndigheterna på Åland.

Av protokollet framgår även att Finland ska se till att alla fysiska och juridiska personer i medlemsstaterna likabehandlas på Åland.

Enligt 27 § punkt 8 självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) (nedan självstyrelselagen) hör lagstiftnings-behörigheten i fråga om föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar till rikets lagstiftningsbehörighet. Lagstiftningen om penningssamlingar samt lotterier och spelverksamhet hör till allmän ordning och säkerhet

samt näringsverksamhet vilka är landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 6 och 22 punkterna i självstyrelselagen. Enligt 18 § självstyrelselagen hör även hälso- och sjukvård (12p), socialvård (13p) och kultur och idrott (14p) till landskapets lagstiftningsbehörighet. **Således behöver utkastet till u-skrivelse ändras så att behörighetsfördelningen på ett korrekt sätt tydligt framgår under rubrik 7 "Ålands behörighet".**

Landskapsregeringens synpunkter på förslaget

Enligt artikel 1 i förslaget fastställs i direktivet åtgärder som samordnar villkoren för inrättande och drift av europeiska gränsöverskridande sammanslutningar (eng. European Cross-Border Association, ECBA), för att underlätta för ideella sammanslutningar att effektivt utöva sina rättigheter i samband med etableringsfrihet, fri rörlighet för kapital, frihet att tillhandahålla och ta emot tjänster och fri rörlighet för varor på den inre marknaden.

Det här innebär de åländska undantagen i förhållande till gemenskapsrätten i flera avseenden kommer i konflikt med förslaget. Eftersom Ålandsprotokollet utgör primärrätt har det företräde framför direktiv och förordningar. Detta bör uppmärksammas i den fortsatta processen inom EU samt i fråga om utarbetande av ny rikslagstiftning såväl som ny landskapslagstiftning så att Ålands särställning som bestäms i Ålandsprotokollet inte påverkas då det gäller undantagen från fri rörlighet av varor, tjänster och kapital samt den fria etableringsrätten.

I fråga spel och lotterier tillämpar Åland ett monopolsystem i likhet med det övriga Finland, där en av landskapet kontrollerad privaträttslig förening (Ålands penningautomatförening, PAF) har monopol. Vinsterna tilldelas allmännyttiga föreningar på Åland. Landskapsregeringen förutsätter att förslaget utformas så att det inte får konsekvenser för fördelningen av PAF-medel till allmännyttig verksamhet på Åland. Landskapsregeringen förutsätter även att möjligheterna att stöda det lokala föreningslivet med offentliga medel inte påverkas då detta är en del av det minoritetsskydd som självstyrelsen utgör för att bevara det svenska språket, kulturen och de lokala sedvänjorna på Åland. Därmed är det viktigt att Finland i detta sammanhang framför att unionen har en skyldighet enligt artikel 4.2 fördraget om Europeiska unionen att respektera medlemsstaternas konstitutionella grundstrukturer inbegripet de lokala och regionala självstyret. Detta innebär att unionen måste respektera att det i Finland finns två olika jurisdiktioner i och med Ålands självstyrelse.

Sammanfattningsvis konstaterar landskapsregeringen att ärendet är av synnerlig vikt för Åland med beaktande av Ålandsprotokollet samt med anledning av eventuella språkliga konsekvenser samt återverkningar på det åländska systemet i fråga om penninginsamlingar, spel, lotterier och utdelningar till allmännyttiga ändamål på Åland. Landskapsregeringen har därför för avsikt att närmare följa ärendets fortsatta behandling. Då tiden varit kort att få avge yttrande i ärendet

förbehåller sig landskapsregeringen rätten att senare vid behov få komplettera sitt yttrande i ärendet.

Vicelantråd

Harry Jansson

Rättschef

Michaela Slotte

FÖR KÄNNEDOM

Självstyrelsepolitiska nämnden, Inrikesministeriet (Elina Rydman), Ålands penningautomatförening